

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ו ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, ד' תשרי תשפ"ה

מסכת בבא בתרא ק"ג-ק"ט ♦ נגעים ד', י' - ה', ג'

גליון מס' 1324

השבוע בגליון

- ♦ 11 פתקים במקום 12
- ♦ התנאים ההכרחיים לתקינותו של גורל
- ♦ לשונות וכינויים חריפים של גדולי ישראל
- ♦ מצות הירושה - מהי?

- ♦ העלאתן ארצה של עצמות האדמורי"ם לבית קרלין
- ♦ השימוש במצבה - מותר או אסור ומדוע?
- ♦ שני טעמים לאיסור השימוש במצבה
- ♦ גביע הכסף שהוגרל מספר פעמים ביום הפורים לפני מאות שנים

♦ שני פתקי "מזל טוב"

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

לרעוב... לגמרא

קראו נא הקדמה לספר תורני, בה מתאר אב את בנו **מזכיר** על ההקדמה לספר "ברכת ארץ", שחיבר הגאון רבי יהודה לייב מאשבויס הי"ד, מרביני ליטא בשנים האחרונות לפני השואה.

הוא נספה בשואה ולאחר המלחמה אביו הזקן הוציא במהדורה שנייה את ספרו של בנו, ובפתח הספר הוא מספר על תקופת ילדותו של בנו, מחבר הספר.

דבריו מרתקים ומפעמים, אין צורך לשכתב אותם, הרי הם ככתבם וכלשונם:

בשנת תרע"ה השלטון הרוסי גירש את כל יושבי העיר בריסק, והלכנו בגולה לעיר קארטו בערעזי.

שמה בגולה הרבה הרפתקאות ומכשולים עדו ועברו על ראשינו. סבלנו בחומר וברוח. שבועות שלמים עברו עד אשר העוללים שאלו לחם יבש ממש, ופורש לא היה להם. אבל הוא מחמד, לא חדל לעסוק בתורה. דרש מזקנו, הוא חותני, מחסידי קוברין, הרב ר' ברוך ב"ר מאיר יואל הלוי ז"ל, כי ילמוד איתו.

זכורני, ביום חמישי אחד, באו מים עד נפש, כי לא יכולתי להשיג פת לחם להחיות את נפש עוללי, אשר נשארו יתומים מאמם לא עלינו.

ביום ההוא בלילה, בשעה שנים עשרה, הקיצה זקנתו, היא חמותי ע"ה, הביטה על המשכב והנה נכדה הנחמד, אשר אהבה אותו כנפשה, איננו במיטה. נתנה בקולה: איה חמדתי? יצאנו החוצה וקראנו - לייבלע, אייכה! ואין עונה.

דף קא/ב המוצא מת מושכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו

העלאתן ארצה של עצמות האדמורי"ם לבית קרלין

סוגייתנו עוסקת בפינוי מתים ממקום קבורתם, ואומרת, כי המוצא מת קבור במקום בלתי צפוי, מותר לו לפנותו משם. אך אם המקום הוא בית קברות - "שכונת קברות" בלשון סוגייתנו, אסור לפנותו ממקומו, מאחר ש"מת קונה מקומו". אולם, אין איסור לפנות מת מחו"ל לארץ ישראל, ואם יש חשש לפגיעה בקברים, על ידי גויים, או עקב פגעי טבע וכדומה, אף מצווה לפנותו (שולחן ערוך יו"ד סי' שס"ג). שאלת פינוי מתים שקברם מצוי בסכנה, התעוררה פעמים רבות בעשרות השנים האחרונות, בפרט לאחר שמדינות מזרח אירופה התרוקנו מיהודים ובתי הקברות נותרו הפקר לכל. בשלהי שנת תשמ"ח, התעוררה שאלה בנוגע לקברם של אדמורי"י קרלין, הקדוש רבי שלמה מקרלין הי"ד, אשר נהרג על ידי קוזק ונקבר בלודמיר, והאדמו"ר רבי אהרן מקרלין זצ"ל, בעל ה"בית אהרן", שנקבר במלינוב. חסידי קרלין עסקו רבות בחיפוש אחר קברייהם, וכאשר עלה בידיהם לזהותם, התברר כי שני בתי הקברות, בלודמיר ובמלינוב, עמדו בפני הפיכתם לאזורי בינוי ושיכון, והסכנה לחילול הקברים קרובה היתה. הגר"ש בוקשפן, מזקני חסידי קרלין, הריץ מכתב בהול בשם רבו אל פוסקי הדור, כדת מה לעשות.

הגרי"ש אלישיב זצ"ל פסק מיד, כי הדבר מותר ואף מצוה, נוכח שתי הסיבות המוזכרות בשולחן ערוך, ששתיהן כאחת קיימות כאן. לדעתו הצטרף הגרא"י וולדנברג זצ"ל, בעל ציץ אליעזר, ואילו הגרש"ז אויערבאך זצ"ל סרב להכריע בענין. במכתבו הוא מעלה שני טעמים נגד פינוי הקברים, ובו בזמן הוא מוסיף סברא נגדית לכל טעם: **א.** בפינוי שני צדיקים וקדושים אלו בלבד, יש חשש של זלזול בכבוד צדיקים וגאונים אחרים הטמונים שם, ואשר גם קבריהם עומדים בסכנת הריסה. מאידך גיסא, יתכן שחסידי קרלין נחשבים כצאצאי אדמורי"הם, ועל כן מוטלת עליהם במיוחד חובת פינויים משם, ולפיכך, שמא אין לראות בזאת כזלזול בקברי אחרים. **ב.** על ידי פינוי הקברים יבואו הגויים להרוס בתי קברות נוספים, או לחילופין, לדרוש ממון רב עבור שמירת בתי העלמין. מצד שני, חיזוק גדול צפוי לחסידות ולחסידיים שיזכו להיות סמוכים לאוהלי רבותיהם, ולבוא להתפלל שם ולשאוב יראת שמים. "לכן, בעניי אינני יודע להכריע בזה" (מכתב הגרש"ז נדפס במנחת שלמה סוף ח"ב).

בסופו של דבר נענו הרשויות המקומיות בלודמיר ובמלינוב להקים ציונים חדשים ושמורים על קברי הצדיקים הנ"ל, ושוב לא היה צורך בהעלאת עצמותיהם הקדושות ארצה.

דף קא/א אי לבראי, הא קמיתדשי להו

השימוש במצבה - מותר או אסור ומדוע?

"קבר בניין", שהוא המבנה אשר נועד להגן על גופת הנפטר, אסור בהנאה מן התורה לדעת רוב הפוסקים. איסור זה הוביל למחלוקת ראשונים, אשר ממנה התפתח פולמוס בין פוסקים מאוחרים יותר, לגבי השימוש במצבה, שהיא האבן השוכבת מעל גבי הקבר. המותר הדבר, או אסור ומדוע. לדעת הרא"ש, מותר לשבת על מצבה, משום שתפקידה אינו להגן על המת, אלא לשמש כציון לעוברי דרכים, שלא יפסעו עליו. לפיכך, אין המצבה כי אם שלט ואין כל עילה לאסור

לעילוי נשמת

הר"ר **אהרן פרנץ** ז"ל ב"ר יוסף זאב ז"ל נלב"ע בעש"ק ז' בתשרי תש"ם ופרופ' **מנחם צבי קדרי** ז"ל ב"ר יהושע ז"ל נלב"ע י"ז באב תשע"א תנצב"ה

הונצחו ע"י ד"ר יוסף וד"ר מיכל פרנץ ומשפ' שיחי

נר ה' נשמת אדם

את השימוש בה (עיי' ברשב"א שהתיר מטעם אחר). אולם, בעל ה"אור זרוע" חולק עליו וסובר, שאסור לשבת על המצבה (עיי' רמ"א יו"ד סי' שס"ד סעי' א').

בסוגייתנו אומר הרשב"ם (ד"ה הא קמיתדשי'), שמותר לפסוע באופן ארעי על קברים אשר נחצבו במערות. הט"ז (יו"ד סי' שס"ד ס"ק א') מצטט את דבריו ומבקש להוכיח, כי לדעת הרשב"ם המצבה מותרת בהנאה, שאם לא כן, היה עליו לשלול את היתר הפסיעה הארעית על גבי הקברים. אלא, שפוסקים רבים התקשו להבין את דברי הט"ז, שכן, מערת קבר, כלל אינה נאסרת בהנאה, משום שהיא "קרקע עולם". מה שאין כן "קבר בנין", שנבנה מאבנים ומעפר שהיו תלושים מן הקרקע. מעתה, אין להקיש מדברי הרשב"ם שהתייחס למערות קבורה אשר בהן אין כל איסור הנאה.

שני טעמים לאיסור השימוש במצבה: בעל שו"ת יד אליהו (סי' צ"ז) מצוטט על ידי פוסקים רבים כמי שקבע שיש לאסור את השימוש במצבה משני טעמים: **א.** מצבה אסורה בהנאה. **ב.** משום כבוד המת. שני טעמים אלו אינם חופפים כלל ועיקר. עיון קל יבהיר, כי יש צורך בשניהם, משום שכל אחד מהם לבדו אינו שולל את כל אפשרויות השימוש במצבה. שהנה, כאשר אדם מבקש לדרוך על מצבה העומדת בדרכו, לא נוכל לאסור זאת עליו משום איסור ההנאה מן המצבה, שהרי מעשהו אינו נחשב כהנאה ממנה, מאחר שעדיף היה לו שמצבה זו כלל לא תעמוד בדרכו. כאן, זקוקים אנו לטעם השני כדי לחסום את דרכו של המבקש לפסוע על המצבה, שהרי יש בכך משום זלזול בכבוד המת. מאידך גיסא, כאשר מאן דהוא יבקש להשתמש במצבה לצורך מצווה, אין הטעם השני עומד בדרכו, שהרי כבוד המת נדחה מפני צורך מצווה כמבואר בגמרא (ברכות י"ט ב). כאן, נמנע ממנו לעשות כן משום שאיסור ההנאה מן המצבה הוא מן התורה, ואיסור זה אינו נדחה מפני צורך מצווה (עיי' פתחי תשובה שם ס"ק ב' וב"ערוך השולחן" שם סעי' י"א. ע"ע גשר החיים פ' כ"ז ס"ג ס"ק ח').

דף ק/ב כיון שעלה גורל לאחד

גביע הכסף שהוגרל מספר פעמים ביום הפורים לפני מאות שנים

בסוגייתנו מבואר, כי יש תוקף לחלוקת ירושה על ידי הפלת גורל, אשר על פיו נקבעת נחלתו של כל אחד מן האחים. רב אשי מבאר, כי תקפו ההלכתי של הגורל נובע מחמת רצון כל השותפים לו לקבוע על פיו את עסקי הממון ביניהם, ו"גמירות דעת" זו מעניקה לו את סמכותו. בעזרת ה' בגליונות הבאים נעסוק בכך בהרחבה, אם דעתו של רב אשי נותרה להלכה, ואם הגורל עצמו אכן מקנה את החפץ לזוכה בו. בשורות הבאות נעסוק בגורל מעניין שנערך בבית הסמוך לביתו של בעל החוות יאיר.

בעיצומו של יום הפורים, לפני מאות שנים הסבו תריסר יהודים שמחים ועולזים בסעודת פורים משותפת. כטוב לבם ביין, ערכו הגרלה ביניהם על גביע כסף גדול ומהודר. כל משתתף בהגרלה השליש דמי השתתפות כנדרש, כל שם משמות שנים עשר המשתתפים נרשם על פתק נפרד, והפתקים כולם הונחו בקופסה אחת. בקופסה נוספת הושמו שנים עשר פתקים אחרים, אשר על אחד מהם בלבד נכתב "מזל טוב". בהוראת המשתתפים, ניגש ילד קטן והוציא פתק אחד מקופסת השמות, ופתק נוסף מקופסת ה"מזל טוב" - הפתק חלק. לא זכה. שוב הוציא פתק מכל קופסה, ועתה, "מזל טוב". בעל השם השני זכה בגביע הנכסף.

שני פתקי "מזל טוב": המסובים התפלאו על העובדה שהפתק הזוכה עלה מהר בגורל והחליטו לבדוק את שאר הפתקים. לתדהמתם התברר להם, כי חלה טעות ועל שני פתקים נרשמו המילים "מזל טוב"... כעת פרץ ויכוח בין המסובים. הזוכה טען, כי מזלו גרם לו לזכות, ואף לו היה רק פתק "מזל טוב" אחד בלבד, גם אז היה הוא הזוכה. אולם, יתר המשתתפים בהגרלה טענו, כי היא לא היתה תקינה ויש לבטלה. הצדדים פנו אל הגאון רבי יאיר חיים בכרך זצ"ל בעל חוות יאיר, שישב בבית סמוך, והוא הורה להם לערוך הגרלה חוזרת.

11 פתקים במקום 12: בהגרלה החוזרת, זכה אדם אחר, אבל שוב בלבול: אחד מן המשתתפים, פתח את יתר הפתקים, והנה - שוד ושבר. התברר, כי בקופסת השמות הונחו אחד עשר פתקים בלבד... שוב עמדו בני החבורה ובקשו לבטל את תוצאות ההגרלה, אך הזוכה בגביע התנגד לכך בטענה הבאה: החסרת פתק אחד הלא הגדילה את סיכווי הזכיה של אחד עשר הפתקים הנוותרים. נמצא, שאין לי דין ודברים אלא עם זה ששמו נפקד מההגרלה. הנה, אנוכי מתפשר עמו, ואתן לו שליש משווי זכייתי...!

חזרו המשתתפים ופנו שוב אל הגאון בעל החוות יאיר, שהרהר בדבר ופסק, אף אם הצעת הפשרה תתקבל, זכאים שאר המשתתפים לדרוש את ביטול ההגרלה.

את המקור להכרעתו (שו"ת סי' ס"א) הוא מוצא בסוגייתנו, בה מסופר על שני אחים שחלקו שלושה שדות בגורל, כאשר כל אחד מהם נטל שדה אחד ואת השדה השלישי הם חילקו ביניהם לשני חלקים שווים. לאחר חלוקת השדות התברר, כי קיים אח נוסף, שלא היה ידוע עליו עד כה. לפיכך, נערכה הגרלה חדשה ובה האח החדש זכה בשדה השלישי אותו חילקו שני האחים ביניהם לפני כן. האם כל אחד משני האחים הראשונים זכאי להמשיך ולהחזיק בשדה שהוא זכה בו על פי הגורל הקודם, או שמא יש לערוך הגרלה חדשה? לדעת בעלי התוספות (ד"ה ושמואל אמר), בזאת חלוקים רב ושמואל בסוגייתנו, והלכה כרב, שההגרלה הראשונה בטלה לגמרי! צא ולמד מכאן, כי **גורל שאינו הוגן, אינו כלום.**

הלכתי וקראתי - בני! בני! עד אשר הגעתי לבית המדרש הישן אשר בעיר ההיא. נכנסתי שמה והשתוממתי לראות - הנה הוא יושב יחידי אצל ארון הקודש וגמרא קידושין לפניו, ומרנן בקול נעים - זאגט די גמרא תא שמע...

על שאלתי, מדוע לא ישנת? ענה - לא יכולתי לישון, כי מצוקת הרעב הציקני, אמרתי אלך ואלמוד, אולי על ידי זה לא ארגיש את הרעב.

האב מסיים את דבריו: "יותר מ'דרכה של תורה' רכש לו את תורתו, לא 'פת במלח תאכל'", כי אם גם לחם יבש לא היה לו.

מפעים ומרגש.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ק/ב אמר רב אשי טעמא דאחרים לא ידעינן הלכתא עבדינן כוותייהו

אי אפשר להסתפק בהבטחה שיש תירוץ

שח פעם הגרא"מ שך זצ"ל לתלמידיו: למדתי בספר "חידושי רבינו חיים הלוי" והתקשיתי מגמרא

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחוכים בסיפוק רוחני עצום!

קבע עיתים ללימוד < עכשיו *3029

חדש ראשון התנסות חינם

מפורשת על דבריו בביאור רמב"ם מסויים. קמתי ועליתי אל בנו, הגר"ז מבריסק זצ"ל, ושאלתי על כך. הגר"ז עיין היטב בגמרא, בדק שוב את דברי אביו, ואמר: איני יודע תשובה לקושייתך על דברי אבא. אבל זאת אוכל לומר לך, זכורני כי בעת כותבו את דבריו שנתקשית בהם - היתה פתוחה לפניו גמרא זו ממש, כך שודאי היתה לו תשובה על שאלה זו...

סיים הגרא"מ שך זצ"ל: ואני אומר לכם, הקושיה קשה ותיורץ אינני יודע. אי לכך אני מפרש אחרת את הרמב"ם...

דף קח/א יש נוחלין

נכד - אחיין?

לומדי הדף היומי עם פירוש הרשב"ם, ודאי תמהו מיד בתחילת הפרק על דברי הרשב"ם (בד"ה "ולא מנחילין"), המכנה אחיין בתואר נכד! אין זו טעות דפוס, כי הרשב"ם חוזר על כך, גם בהמשך פרקנו (קיד/ב ד"ה "האשה"). חיפוש במפרשים מעלה חרס. אמנם הרשב"ם עומד על כך, אך נראה למצוא הסבר לדברי הרשב"ם. ואילו המהר"ע"ץ בהגהותיו, מנסה לבאר בדוחק את כוונת הרשב"ם כאן, ולמחוק ולהגיה את דבריו.

תלמיד חכם מוסמך מסר לנו, כי אין צורך למחוק או להגיה את דבריו. תופעה נפוצה היא בספרי הראשונים, לקרוא לאחיין בשם נכד. כך למשל אנו מוצאים בתשובות הרא"ש תשובות הממוענות ל"נכדי, ידידי" וחתום עליהם "דודך אשר ב"ר יחיאל" (ראה, למשל, כלל י"ב סי' ג', צ"ח-א' ועוד), וכך הוא הדבר במקורות נוספים. יש אומרים כי הסיבה לדבר, שבשפות לטיניות שונות, וביניהן הצרפתית, היה קיים כינוי משותף לנכד ולאחיין.

התנאים ההכרחיים לתקינותו של גורל: ההסבר לכך, נוקט בעל החוות יאיר, הוא משום שגורל חייב להיות מסור בידי שמים בלבד בלא שום תחבולות אנוש, קלקול או שגגה, רק כאשר הגורל נערך כהוגן, פועלת בו ההשגחה העליונה.

אפילו, מסיים בעל החוות יאיר ואומר, אם בטעות היו מניחים שלושה עשר פתקים בקופסת השמות, עקב רישום כפול של אחד מן השמות, ואותו בעל שם כפול לא היה זוכה בהגרלה למרות סיכויי זכייתו הגבוהים משל חבריו, גם אז יהיו רשאים יתר בני החבורה לדרוש את ביטול ההגרלה, שכן, גורל שאינו נערך כהוגן, כלל אינו גורל.

חידוש זה של בעל החוות יאיר לפיו, גם אדם בעל פתק כפול רשאי לבטל את תוצאות ההגרלה, זכה גם להסבר מפליא בפשטותו מהמהר"ל דיסקין זצ"ל בחידושו על התורה (פרשת מקץ), שם מובאים בשמו הדברים הבאים: אותו אדם, אשר שני פתקים הנושאים את שמו הונחו בקופת ההגרלות, יכול לטעון, כי שילם עבור ההשתתפות בהגרלה על דעת שיוכל לזכות בה. אולם, מאחר שאף אם שמו היה עולה בגורל הוא לא היה זוכה בו, שהרי יתר המשתתפים בהגרלה זכאים לדרוש את ביטולה מפני שסיכוייו של הלה היו גדולים מסיכוייהם, אם כן, הרי הוא כמי שלא השתתף בהגרלה.

למעלה מכך, הוסיף המהר"ל דיסקין בגאונותו, אותו אדם אף יכול לטעון כך: יתכן, כי מן השמים היו מזכים אותי בגורל זה. אלא מאי, גלוי וידוע במרומים, כי אפילו אם אעלה בגורל - לא תזכוני, מפני פתקאותי הכפולות, ומפני סיבה זו לא עליתי בגורל, ולכן הוא רשאי לדרוש את ביטולו המוחלט.

דף קז/ב אדאכלת כפנייתא בבבל תרגימנא מסיפא

לשונות וכינויים חריפים של גדולי ישראל

גמרתנו מספרת, שרבי יוחנן קנטר את רבי חייה בר אבא תלמידו על שאלתו, ואמר לו: "אדאכלת כפנייתא בבבל תרגימנא מסיפא", היינו: בזמן שהתענגת על אכילת תמרים בבבל, ולא היית עוסק בתורה (כפי הרשב"ם ד"ה אדאכלת), אנו בארץ ישראל הסברנו את המשנה כך שלא יקשה עליה. לשון זו של קנטור מצטרפת ללשונות חריפים דומים המופיעים בש"ס במשא ומתן בין האמוראים.

מאחר ש"דברי חכמים בנחת נשמעים", ואמרו "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" כיצד זה אנו מוצאים לשונות של קנטור בדברי חז"ל? כמענה פורש החוות יאיר (שו"ת סי' קנ"ב) תשובה מקיפה מאוד, בה הוא מפרש כל מטבע לשון מסוג זה, שנמצא בש"ס. תשובתו זו חשובה היא מאוד, בפרט בשל היקפה הגדול. אף החפץ חיים זצ"ל, בסוף הפתיחה לספרו, אחר שטרח להוכיח כמה איסורים נכללים בלשון הרע ובאונאת דברים, עומד על לשונות קנטור אלו וכותב: "גם על זה פקחתי עיני והעתקתי מחמת זה תשובת חוות יאיר בסוף הספר". ואכן, גם מי שהספר שו"ת חוות יאיר אינו ברשותו, יוכל למצוא את התשובה הנ"ל, אם כי בקיצורים רבים, בסוף הספר חפץ חיים.

בעל החוות יאיר מקדים ואומר, כי אף שתלמידי החכמים שבבבל נקראו "חובלים", לא היה זה מפני "הריקודים והצעקות גדולות ומרות והכאת כף אל כף" או "מצד הקנטורים ולזולים חלילה!". לאחר שהוא מאריך בענין, הוא נפנה לפרש את לשונות הגמרא בזה אחר זה, וביניהם את המשפט "אדאכלת כפנייתא בבבל תרגימנא מסיפא".

'כפנייתא', הוא מפרש, (על פי פירוש הרע"ב בסוף פ"א בערלה), הם תמרים שעדיין לא הבשילו כל צרכם. בבל נשתבחה מאוד בתמריה [בפסחים פח/א נאמר, כי הקב"ה ביצר להגלות את עם ישראל לבל, כדי שיאכלו תמרים ויוכלו לעסוק בתורה; ראה גליוני הש"ס כאן]. רבי יוחנן הוכיח את תלמידו רבי חייה בר אבא, שכשם שאין אוכלים את הכפניות אלא ממתנים עד לגמר הבשלתן, שאז הן מעולות לאדם, כך לא היה לך להקשות מן הרישא, אלא להמתין לסיפא ולהיווכח כיצד הבסיס לקושייתך נעלם ואיננו [תלמיד חכם מבאי בית מדרשו האיר את עינינו, כי פירוש הרע"ב תואם את גירסת רבינו חננאל בסוגייתנו, שאינו גורס "כפנייתא" אלא "בפגתא" מלשון פגי תאנים, היינו: בוסר].

לשונות חריפים מופיעים גם בהשגות הראב"ד על הרמב"ם. אחד מרבני בית מדרשו שמע מהגר"מ פיינשטיין זצ"ל בשם הגר"ח מבריסק זצ"ל, כי כאשר הראב"ד סבר שדברי הרמב"ם משוללי בסיס, הוא השתמש בסגנון חריף, כדי להעמיד את הלומד על דעתו. לעומת זאת, במקומות רבים מאד הראב"ד לא הגיב בחריפות על דברי הרמב"ם, אף על פי שהוא חולק עליו. לדוגמא: כאשר הראב"ד חולק על שיטת הרמב"ם לגבי גורל [יובא בהרחבה בע"ה בגליונות הבאים], הוא כותב (רמב"ם הל' שכנים פ"ב הל' י"א): "לא נתחווירו דבריו". לפי חריפות ההשגה כך גם מידת ההתנגדות של הראב"ד לדברי הרמב"ם, ואין כוונתו חלילה לשם קנטור.

דף קח/א יש נוחלין ומנחילין

מצות הירושה - מהיא?

פרק יש נוחלין עוסק במצוות הירושה וסעיפיה. הירושה נמנית על ידי הראשונים כמצוות עשה בין תרי"ג מצוות (ברמב"ם מצווה רמ"ח), והדבר מעורר תמיהה, מהי המצווה? הלא הירושה עוברת מן המת ליורשיו מאליה, ירצו או לא ירצו. האם אדם חייב להשאיר נכסים אחריו כדי שאי מי ירשנו, או שמא הוא חייב למות... מהי אם כן הפעולה הנדרשת לקיום מצוות עשה זו.

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
 מרן שר התורה הגר"ג אדלשטיין שליט"א
 מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: 3764-3

החינוך (מצווה ת) מבאר בדעת הרמב"ם כי מצוות עשה זו נועדה לבית הדין, שעליו לדון את משפטי הירושה המובאים לפניהם לפי דיני התורה.

לעומת זאת, בעל המנחת חינוך (מצווה ס"ד) מבאר בדעת הרמב"ם (על פי דבריו בספר המצוות, מצוות עשה צ"ו), כי יש להבין ולהפנים, שאכן לא כל מצוות עשה היא **ציווי לעשות פעולה מסויימת**, ציווי מעשי, אלא המציאות ההלכתית שנכסי המת עוברים ליורשי נמנית אף היא על תרי"ג המצוות, אף שאין בה פעולה מעשית.

דוגמא נוספת לכך היא מצוות הטומאה, הקובעת את מצב הדברים בלבד, ולפיה, במצב מסויים האדם טמא, ובמצב אחר הוא טהור. אמור מעתה, רמ"ח מצוות "עשה" אינן בהכרח מאתיים וארבעים ושמונה "פעולות", אלא הן עשויות להיות רמ"ח עניינים, פרשיות ודינים [אשר להם השלכות על מעשי האדם אף שאין בהם ציווי לעשות מעשה מסויים], ומהם, ברובם המכריע והמוחלט, כמובן, אנו מצווים על ביצוע מעשה כל שהוא [ע"ע ספר החינוך פרשת פנחס, מצוה ת, שלדעתו יש גם ציווי מעשי על המורש].

דף קח/א דאתחול בפורענותא לא מתחלינן

שיעור בהלכות ניסוח

"אין האשה מתגרשת אלא בכתב... הוא הנקרא גט". במשפט זה פותח הרמב"ם את הלכות גירושין. הרדב"ז מבאר (שו"ת רדב"ז מכת"י סי' א'), כי לא לחינם הרמב"ם כתב בלשון זו, שכן, מבואר בסוגייתנו שאין לפתוח נושא בדבר פורענות. לפיכך, לא כתב הרמב"ם "האשה מתגרשת בגט", אלא, "אין האשה מתגרשת אלא..."

בס"ד

שנה טובה

**"זכרנו לחיים מלך הפץ בהיים
וכתבנו בספר החיים למענך אלוקים היים"**

עם פרוס השנה החדשה בה נפתחים שערי רחמים ורצון שלוחה בזאת ברכתינו, לכל ידידי ורעי מגידי השיעורים והלומדים ולנדיבים הנכבדים תומכי ה"מאורות":

**שנה טובה ומבורכת, שנת ברכה והצלחה,
בריאות ושמחה שנה בה נהגה בתורתנו בשלווה
וברננה, ותהא ברכת ה' שרויה בכל מעשה ידיכם!**

בברכת כתיבה וחתומה טובה,

הרב חיים דוד קובלסקי